

CAW Groep

CAW maakt sterker!

Speerpunten voor de federale verkiezingen

Samen naar een sterker welzijn in 2024

CAW

maakt sterker

CAW maakt sterker! Speerpunten voor de federale verkiezingen – Samen naar een sterker welzijn in 2024

2024 is een belangrijk verkiezingsjaar. In juni verkiezen we de vertegenwoordigers voor het Vlaams of Brussels Hoofdstedelijk Parlement, het federaal parlement en het Europees Parlement. In oktober stemmen we voor de gemeente- en provincieraden.

CAW, de Centra Algemeen Welzijnswerk, ijveren met deze speerpunten voor de federale verkiezingen voor een sterk welzijnsbeleid.

Onze samenleving kampt met een groeiende druk op het welzijn van mensen. We hebben dat ervaren tijdens de Covid-19-pandemie en tijdens de energiecrisis. Economische en sociale ongelijkheid of bestaansonzekerheid hebben invloed op de mentale gezondheid van mensen en raken hen in hun welzijn. Iedereen loopt het risico om in een situatie terecht te komen die aan het wankelen brengt: je verliest je job, je krijgt problemen binnen je gezin, je kan de huur niet meer betalen, je wordt slachtoffer... Mensen kunnen dan terecht bij het algemeen welzijnswerk, bij CAW.

CAW is een sterkmaker!

CAW is het eerste aanspreekpunt voor mensen in een kwetsbaar moment, met bijzondere aandacht voor mensen in een zeer kwetsbare situatie. We zijn nabij en bereikbaar en bieden mensen een houvast. Dat doen we door te luisteren, door mensen niet los te laten en door hun veerkracht te vergroten. Onze expertise ligt in psychosociale hulpverlening.

CAW is een samenwerker!

Mensen worden vaak geconfronteerd met meerdere problemen die op elkaar inwerken, zoals financiële problemen, angsten, gezinsconflicten... en hebben niet of slechts gedeeltelijk toegang tot rechten. Bovendien zijn armoede en ongelijkheid geen individuele, maar maatschappelijke problemen die we samen met partners, op lokaal en regionaal niveau, binnen de zorg- en welzijnssector moeten aanpakken. We geloven in de kracht van samenwerking, waarbij $1 + 1 = 3$. We werken complementair samen met partners zoals lokale besturen, de geestelijke gezondheidszorg en jeugdvoorzieningen. We versterken elkaar in onze kerntaak, stemmen ons aanbod op elkaar af en bereiken samen gemeenschappelijke doelen.

We ijveren als CAW voor een sterk welzijnsbeleid. Deze eisen en aanbevelingen kwamen tot stand in de schoot van de 11 CAW's in Vlaanderen en Brussel. Ze zijn gebaseerd op onze gezamenlijke vaststellingen op het terrein en de noden die mensen daadwerkelijk ondervinden. Met deze extra noodzakelijke investeringen wil CAW bijdragen aan een sterk beleid voor de toekomst.

1. Investeer in hulp en rechtendetectie binnen handbereik van iedereen die het risico loopt op armoede of sociale uitsluiting

In 2023 had 18,6% van de Belgische bevolking het risico op armoede of sociale uitsluiting. Dat is bijna 1 op de 5 mensen die leven met een risico op armoede, in ernstige materiële en sociale deprivatie, en/of in een huishouden met een zeer lage werkintensiteit. Meer dan 2,1 miljoen Belgen lopen risico op armoede of sociale uitsluiting. Het aantal mensen met een ernstige materiële en sociale deprivatie, en dus in een verhoogde kwetsbaarheid, is de afgelopen 6 jaar blijven hangen op 6% van de Belgische bevolking (Armoedecijfers).

Bovendien stellen we vandaag vast dat heel wat mensen in armoede of bestaansonzekerheid hun rechten niet realiseren. Vaak komt dat voort uit de niet-toegang tot en het niet-gebruik maken van deze rechten – ook bekend als 'non-take-up'. De term *non take-up van de rechten* verwijst naar iedereen die geen gebruik maakt van een openbaar aanbod, van de rechten en diensten waarop hij aanspraak kan maken. In verschillende domeinen van de sociale bescherming worden de potentiële rechthebbenden op een uitkering of dienstverlening immers niet altijd ingelicht over hun rechten, hebben niet de reflex of weten niet hoe ze deze aanvraag moeten doen. Ook de digitalisering in het opnemen van rechten draagt bij tot de non take-up van de rechten. Non-take-up is een fenomeen dat wijder verspreid is dan wordt aangenomen en dat in het bijzonder de meest kwetsbare mensen treft.

Als CAW zijn we een sterke partner om kwetsbare burgers met armoederisico toe te leiden naar hulpverlening en het realiseren van

hun rechten. CAW werkt nabij en outreachend, op de vindplaatsen waar mensen in armoede of bestaansonzekerheid zich bevinden. Hierbij gaan we actief op zoek naar mensen die nog geen hulpvraag hebben gesteld of geen toegang hebben gevonden en dit op plaatsen zoals buurthuizen, wijkgezondheidscentra, winkels, etc. Jaarlijks bereikt CAW meer dan 120.000 mensen. CAW wil verder inzetten op rechtendetectie en vroeginterventie bij mensen met het risico op armoede of sociale uitsluiting.

Armoede of bestaansonzekerheid kent ook heel wat menselijke gevolgen zoals gebrek aan zelfvertrouwen, schaamte, een negatief zelfbeeld. Mensen die leven met geldzorgen, schulden of armoede hebben vaker chronische stress, een ongezonde leefstijl of chronische ziekten zoals diabetes en hart- en vaatziekten. Ook psychosociale problemen of opvoedingsproblemen komen vaker voor. Een armoedesituatie kan reële psychische schade veroorzaken, wat de zoektocht naar werk of naar een geschikte opleiding nog verder bemoeilijkt.

Ook de energiecrisis en de stijgende inflatie hebben een enorme impact op zowel het budget als het welzijn van de burger. Mensen maken zich zorgen of ze hun facturen nog kunnen betalen en zoeken manieren om hun verbruik en uitgaven te verminderen om de maand door te komen. Financiële zorgen resulteren in mentaal onwelzijn en verhoogde stressniveaus, met een negatieve invloed op zowel persoonlijk als relationeel welzijn van mensen en gezinnen.

Het CAW wil inzetten op preventief,

laagdrempelig en generalistisch hulpverleningsaanbod voor mensen met financiële zorgen. Naast rechtendetectie, willen we ook kunnen investeren in psycho-educatie om de veerkracht van mensen in armoede of bestaansonzekerheid te ondersteunen. Zo draagt CAW bij tot maatschappelijke integratie.

Investeer in meer vindplaatsgerichte rechtendetectie met een focus op vroege interventie, zo dicht mogelijk in de leefwereld van mensen.

- Versterk het outreachend werken naar mensen, in wijken en buurten, met bijzondere aandacht voor zeer kwetsbare situaties.
- Zorg ervoor dat CAW vindplaatsgericht kan werken naar rechtendetectie bij mensen met het risico op armoede of sociale uitsluiting.
- Versterk de psycho-educatie naar mensen, in wijken en buurten, met bijzondere aandacht voor zeer kwetsbare situaties.

2. Zorg voor meer mentaal welzijn

Eén op drie volwassenen krijgt ooit te kampen met mentaal onwelzijn. Eén op zeven wordt depressief (Itinera, 2013). Mentaal onwelzijn is een van de belangrijkste oorzaken van verminderde levenskwaliteit en welzijn. Dat betekent dat we op het vlak van preventie nog heel wat vooruitgang kunnen maken, net zoals in de aanpak van de oorzaken die tot mentaal onwelzijn leiden. De World Health Organisation (WHO) en de Staten-Generaal Geestelijke Gezondheidszorg pleiten al jaren voor meer preventie en een groter aanbod van hulp- en dienstverlening op de nulde- en eerste-lijn.

Om te komen tot een betere mentale gezondheid van de bevolking is het nodig dat er, zoals bij de somatische zorg, volop wordt ingezet op het public health perspectief. Zo is het belangrijk dat we als gemeenschap focussen op acties die concrete impact hebben op aantal indicatoren zoals het aantal zelfdodingen, de wachttijden voor psychische zorg, het psychofarmacagebruik en het aantal mensen die arbeidsongeschikt is ten gevolge van psychische kwetsbaarheid. De meest effectieve manier om hierop impact te krijgen, is door vooral te focussen op mentale gezondheid in de gemeenschap en het versterken van de nulde en de eerstelijnszorg. Om te komen tot de meest effectieve zorg is een goede en beschikbare indicatiestelling cruciaal.

Tijdige en goedkopere hulp op de nulde- en eerste-lijn zal de levenskwaliteit van mensen met een psychische kwetsbaarheid verhogen. Bovendien zal het de wachtlijsten in de geestelijke gezondheidszorg verminderen, net als het gebruik van psychofarmaca en het aantal mensen dat arbeidsongeschikt is (cf. memorandum Staten-Generaal GGZ). Bovendien worden vandaag bepaalde doelgroepen die nood hebben aan geestelijke gezondheidszorg nog

niet bereikt, terwijl CAW vanuit zijn sterkte in nabije, toegankelijke psychosociale hulpverlener van meerwaarde is. Het is vooral net op die nulde en eerste lijn dat het CAW het verschil maakt, waarin we maximaal samenwerken met het persoonlijk netwerk van de cliënt en/of in afstemming met zijn/haar professioneel netwerk.

Mentaal welzijn is sterk verbonden met andere levensdomeinen, en zeker met wonen. Volgens de dak- en thuislozentelling zijn in Vlaanderen 14.000 mensen dak- en thuisloos en hebben 5.800 kinderen geen vaste woonplaats. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gaat het om 7.134 mensen, waaronder 977 minderjarigen. De groep mensen die dak- en thuisloos wordt, groeit jaarlijks en is zeer divers, waaronder mensen die erg verward zijn of psychische problemen hebben, tot zelfs een psychiatrische problematiek gekoppeld aan middelengebruik. Een divers publiek vraagt meer diversiteit in specifieke woonvormen op maat van mensen, zoals zorghotels voor mensen met middelengebruik of psychische/psychiatrische zorgbehoeften. Een multidisciplinair team vanuit zorg (medisch en geestelijke gezondheid) en welzijn ondersteunt mensen in deze specifieke langdurige woonvorm.

Investeer in CAW als dé huisarts van mentaal onwelzijn.

- Versterk de preventie van mentaal onwelzijn door geestelijke gezondheidsbevordering waarbij CAW preventieve acties en interventies inzet die gericht zijn op het behouden of versterken van mentaal welzijn.
- Zorg voor een financiering van laagdrempelige plaatsen voor mensen

met vragen over psychisch welzijn, waar er intersectoraal wordt samengewerkt.

- Versterk de mobiele teams geestelijke gezondheidszorg met CAW die zich specifiek richten op dak- en thuislozen al dan niet in een opvang voor dak- en thuislozen van CAW.
- Investeer in multidisciplinaire zorghostels voor chronische dak- en thuislozen met meervoudige problematiek.

3. Garandeer hulp voor alle slachtoffers – versterk de samenwerking tussen politie en CAW

Iedereen kan slachtoffer worden van een misdrijf. In 2022 werden er in het Vlaamse Gewest in totaal 435.153 misdrijven geregistreerd door de politie, variërend van ernstige misdaden zoals moord tot minder ernstige overtredingen zoals openbare dronkenschap (Statistiek Vlaanderen, 2023). In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ging het over 152.563 misdrijven. Meer dan de helft van deze misdrijven had een slachtoffer. Elk slachtoffer heeft recht op hulp en begeleiding, als slachtoffer van een misdrijf, een ramp, een terreuraanslag, maar ook wie een vriend of familielid heeft verloren door een verkeersongeval, moord of zelfmoord.

Soms is het voor slachtoffers moeilijk om zelf aan te geven dat ze hulp nodig hebben, vooral kort na een schokkende gebeurtenis, of om aan te geven dat ze mogelijk later psychosociale ondersteuning willen. CAW heeft de ambitie om proactief alle slachtoffers van misdrijven, schokkende gebeurtenissen of verkeersongevallen te benaderen via slachtofferhulp. We streven ernaar om elk slachtoffer te bereiken, omdat elk slachtoffer hier recht op heeft. Een hefboom om meer slachtoffers te bereiken is de samenwerking tussen de federale en lokale politie en CAW te versterken.

Garandeer het recht op hulp voor alle slachtoffers.

- Investeer in het proactief benaderen van alle slachtoffers door Slachtofferhulp van CAW, zodra er aangifte van een strafbaar feit is gedaan bij de politie of na een

verkeersongeval. De politie geeft automatisch gegevens door aan Slachtofferhulp van CAW, waarop binnen 2 werkdagen proactief contact wordt opgenomen.

- Versterk CAW om wijkpolitie en interventiediensten te ondersteunen bij (crisis)oproepen rond verontrustende gezinssituaties, of situaties van intra-familiaal geweld of woonproblematieken. CAW biedt bij de interventie of het huisbezoek van de politie psychosociale ondersteuning, praktische dienstverlening en toeleiding naar de geschikte hulpverlening.
- Investeer in opleiding van politie over het snijvlak van zorg en veiligheid om vanuit de expertise van CAW een meerwaarde bieden aan de opleiding van politiekadetten. Denk daarbij aan specifieke lessen over communicatie met kwetsbare doelgroepen, het brede landschap van hulpverlening, IFG en contactmogelijkheden met relevante diensten.

4. Voorzie hulp en perspectief aan mensen die asiel vragen en voor mensen zonder geldige verblijfspapieren

Migratie is een complex proces dat vaak mentale uitdagingen met zich meebrengt. Bijna één op de drie migranten kampt met mentale problemen. Migratie en precair verblijf hebben op verschillende manieren invloed op het welzijn van vluchtelingen. Het migratietraject gaat vaak gepaard met spanningen rond (en soms verlies van) cultuur en identiteit. Daarnaast stoten vluchtelingen op moeilijkheden als gevolg van personen, structuren en mechanismen in de ontvangende samenleving, wat inclusie bemoeilijkt.

CAW heeft de ambitie om de veerkracht van vluchtelingen te versterken om hun integratie in Vlaanderen en Brussel te bevorderen. We doen dit door middel van vraagverheldering, rechtenverkenning en psycho-educatie, waarbij we informatie verstrekken en vaardigheden aanleren waarmee zij hun draagkracht en draaglast in evenwicht kunnen brengen. Dit geeft mensen een dieper inzicht in de oorzaken en gevolgen van hun problemen en stelt hen in staat te werken aan een positief toekomstperspectief. Psychosociale hulp en ondersteuning tijdens de opvang van asielzoekers is cruciaal voor de latere integratie en inburgering.

Versterk mensen die verblijven in de opvangcentra met psychosociale hulpverlening opdat na erkenning zij sneller kunnen integreren en inburgeren.

- Versterk CAW om de veerkracht van asielzoekers te vergroten door middel van psycho-educatie in de opvangcentra van Fedasil.
- CAW wil Fedasil in zijn opvangcentra ondersteunen door het voorzien van psychosociale hulpverlening en trajectbegeleiding voor asielzoekers met recht op verblijf, met aandacht voor vraagverheldering, rechtenverkenning en psycho-educatie gericht naar snelle uitstroom uit de centra en betere integratie en inburgering.

Het aantal niet-begeleide minderjarigen dat in België toekomt en asiel aanvraagt is in 2023 bijna 4000 personen. Niet-begeleide minderjarige asielzoekers die in ons land aankomen, hebben recht op de begeleiding van een voogd, die hen kan vertegenwoordigen en kan waken over hun belangen. Er zijn vrijwillige voogden, zelfstandige voogden (in hoofd- of bijberoep) en werknemer-voogden, zoals bij CAW. Maar het zijn er nog niet genoeg. Nog altijd staan er meer dan 1.200 jongeren op de wachtlijst voor een voogd. Child Focus meldt dat meer dan 250 jongeren per jaar verdwijnen. Ook Fedasil registreerde in 2022 een aantal van 297 verdwijningen van minderjarigen uit de observatie- en oriëntatiecentra. Tussen de 30 en 40 procent van deze minderjarigen had nog geen voogd toegewezen gekregen.

De voogd is vaak de vertrouwenspersoon, gids of compagnon de route van de niet-begeleide minderjarigen. Volgens de voogdijwet verliest de niet-begeleide minderjarige bij de meerderjarigheid zijn hoedanigheid van NBMV

en stopt de opdracht van de voogd. Maar ook deze jongeren hebben op de scharnierleeftijd van 18 tot 25 jaar een verhoogde nood aan professionele en laagdrempelige psychosociale hulpverlening. Deze jongvolwassenen moeten een generalistisch hulpaanbod krijgen waarbij ze een persoonlijk netwerk uitbouwen en in relatie gebracht worden met een professioneel netwerk naar woonst, werk, onderwijs, sport, etc. om hen heen. CAW wil deze jongvolwassenen met verhoogde kwetsbaarheid ondersteunen in hun groeiproces door middel van J-coaching (jongeren coaching), en hun zo continuïteit en toekomstperspectieven bieden. De J-coaches van CAW zijn een compagnon de route die het traject van jongvolwassenen begeleiden, ruimte bieden voor leerprocessen in zelfstandig wonen en de meest geschikte hulpverlening bieden of inschakelen om hun slaagkansen te vergroten.

Geef elke niet-begeleide minderjarige een voogd en voorzie in psychosociale hulpverlening voor jongeren.

- Versterk CAW met werknemer-voogden om de rechten en belangen van niet-begeleide minderjarigen op te nemen.
- Geef CAW de mogelijkheid voor het voorzien van psycho-educatie en psychosociale hulpverlening voor deze jongeren.
- Versterk CAW met J-coaching (jongeren coaching), waarbij jongvolwassenen met een verhoogde kwetsbaarheid begeleid worden in hun leertraject naar zelfstandigheid, ook in samenwerking met Overkop.

België telt 112.000 mensen zonder geldige verblijfspapieren (Leroy, 2023), en hun aantal groeit jaar na jaar. Dit zijn vaak mensen die geen geldige reden meer hebben om hier te verblijven, die nooit officieel asiel hebben aangevraagd, of legaal het land zijn binnengekomen, bijvoorbeeld als student, maar langer zijn gebleven dan hun verblijfsvergunning toeliet. Ook deze mensen zijn welkom bij CAW.

Zij hebben een zeer beperkte toegang tot rechten en diensten die voor velen van ons

vanzelfsprekend zijn. Ze proberen te leven of te overleven in onze steden en wijken. Voor hen is het niet eenvoudig om een huis te huren vanwege de hoge huurprijzen, en ze hebben vaak geen bankrekening, waardoor ze gedwongen zijn om illegaal werk te verrichten om te overleven.

Voor mensen zonder wettig verblijf wil CAW kunnen inzetten op rechtenopname, toekomstoriëntering en perspectiefbegeleiding. CAW wil in opdracht van en in nauwe samenwerking met Fedasil inzetten op meer toekomstoriëntering en perspectiefbegeleiding voor mensen zonder wettig verblijf met als doel hen te begeleiden naar een keuze en richting die duurzaam is en perspectief geeft.

Zorg voor hulp en perspectief voor mensen zonder wettig verblijf zodat ze kunnen bouwen aan een menswaardige toekomst, zowel in uw stad, gemeente, thuisland als in derde landen.

- Versterk CAW om mensen zonder wettig verblijf te ondersteunen bij het maken van duurzame keuzes, rechtenopname en het vinden van perspectief, in aanvulling op de inspanningen van Fedasil en de lokale besturen.

Noot: De realisatie van sommige doelstellingen/acties van dit memorandum zal in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werk op maat vereisen, gelet op de specifieke Brusselse institutionele context.

Bronnenlijst

www.amoedecijfers.be

de Haas, H. (2023) Hoe migratie echt werkt. Het ware verhaal over migratie aan de hand van 22 mythen, Spectrum.

HBSC Vlaanderen. (2021). Mentaal, sociaal en fysiek welzijn: studie jongeren en gezondheid. https://www.jongeren-en-gezondheid.ugent.be/wordpress/wp-content/uploads/2023/08/3_Factsheet_MentaalSociaalFysiekWelzijn.pdf

Itinera. (2013). Hoe gezond is de geestelijke gezondheidszorg in België? De feiten achter de mythen. In <https://www.itinera.team/nl/publicaties/rapporten/hoe-gezond-de-geestelijke-gezondheidszorg-belgie-de-feiten-achter-de-mythen>.

Leroy, E. (2023). VRT NWS. In België verblijven 112.000 mensen zonder papieren, schatten onderzoekers. <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/04/12/mensen-zonder-papieren-112-duizend/>

Statistiek Vlaanderen. (2023). Geregistreeerde criminaliteit. <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/veiligheid/geregistreeerde-criminaliteit>

Meer weten? Contacteer ons.

Ben je een beleidsmaker, politicus, partnerorganisatie of wil je CAW mee sterk maken?

Wil je met CAW in gesprek gaan over onze 7 speerpunten? Heb je ideeën om werk te maken van een sterk welzijnsbeleid? Laat het ons weten!

info@caw.be

Of kijk op onze website voor meer info:
[caw.be/memorandum](https://www.caw.be/memorandum)

Bij CAW, de Centra Algemeen Welzijnswerk, kan iedereen terecht wanneer die het moeilijk heeft. Als eerstelijnsorganisatie zijn we er voor iedereen met vragen en problemen die te maken hebben met welzijn: een moeilijke relatie, vragen rond wonen, persoonlijke moeilijkheden of problemen in je gezin, familie of je ruimere sociale omgeving.

CAW is er ook voor slachtoffers en daders van geweld, misbruik en betrokkenen van verkeersongevallen en misdrijven. Jongeren kunnen met al hun vragen en problemen terecht bij het JAC, het jongerenaanbod van CAW.

Je vindt ons in heel Vlaanderen en Brussel. Je kan ons contacteren via het gratis nummer 0800 13 500, je kan ook mailen en chatten of gewoon binnenlopen. Meer informatie: www.caw.be

VU: Bart Claes, CAW Groep vzw,
Turnhoutsebaan 139A, 2140 Borgerhout

